177635 - Nebi (s.a.v.)'in hanımları, Ehl-i Beyt kapsamına girer mi?

Soru

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) hanımlarının, müminlerin annelerinin, *Ehl-i Beyt*ten olup olmadıkları meselesi üzerinde Şiîlerle aramızda bir münazara gerçekleşti. Bu münazara, Ahzâb Sûresi'nin 33. âyetinde geçen:

"Ey Ehl-i Beyt! Allah sizden, sadece günahı gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor."
ifadesi etrafında cereyan etti. Elhamdülillah, pek çok meselede kendisini ikna edebildik. Ancak, karşı taraf bir hadis zikretti. Hadise göre Peygamber Efendimiz'in hanımlarının Ehl-i Beyt'ten olmadığını iddia etti. Hadis şu şekildedir:

Ümmü Seleme'nin oğlu Ömer b. Ebî Seleme (radıyallahu anh) şöyle der:
"Bu âyet (Ahzâb 33) Ümmü Seleme'nin evinde nazil olduğunda, Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) Fâtıma'yı, Hasan'ı, Hüseyin'i çağırdı; onları bir örtünün altına aldı. Ali de arkasında idi. Sonra şöyle buyurdu:

'Allah'ım! Bunlar benim Ehl-i Beytimdir. Onlardan kiri gider ve onları tertemiz kıl.'

Ümmü Seleme dedi ki: 'Yâ Resûlallah! Ben de onlardan mıyım?'
Efendimiz buyurdu: 'Sen Peygamber'in hanımlarındansın ve hayır üzeresin.'"

Bu hadis-i şerifi bizim için açıklığa kavuşturur musunuz?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Birincisi:
Daha önce de sitemizde belirtildiği üzere, sahih görüşe göre Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) hanımları Ehl-i Beyt'in kapsamına dâhildir. Bu meselede ilim ehli arasında ihtilaf

vardır; dolayısıyla ihtilafı inkâr etmek doğru değildir. Ancak, Ahzâb Sûresi'ndeki âyetlerin siyak ve sibakı incelendiğinde, "Ehl-i Beyt" ifadesine Resûlullah'ın eşlerinin de girdiği anlaşılmaktadır.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: "Ey Peygamber'in hanımları! Siz, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz. Eğer Allah'a karşı gelmekten sakınıyorsanız (erkeklerle konuşurken) sözü yumuşak bir eda ile söylemeyin ki kalbinde hastalık (kötü niyet) olan kimse ümide kapılmasın. Güzel (ve doğru) söz söyleyin. Evlerinizde oturun. Önceki cahiliye dönemi kadınlarının açılıp saçıldığı gibi siz de açılıp saçılmayın. Namazı kılın, zekâtı verin. Allah'a ve Resûlüne itaat edin. Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor. Siz evlerinizde okunan Allah'ın âyetlerini ve hikmeti hatırlayın. Şüphesiz Allah en gizli şeyi bilendir, hakkıyla haberdardır."

Zira görüldüğü gibi yüce Allah: "Ey Peygamber'in hanımları! Siz herhangi bir kadın gibi değilsiniz…" (Ahzâb 32) diye başlayıp, "Allah, siz Ehl-i Beyt'ten kiri gidermek ve sizi tertemiz kılmak istiyor." (Ahzâb 33) buyurmuş, ardından da: "Evlerinizde okunan Allah'ın âyetlerini ve hikmeti hatırlayın…" (Ahzâb 34) diyerek yine onlara hitap etmiştir. Bu durumda, aradaki "Ehl-i Beyt" hitabının hanımları kapsamadığını söylemek, bağlamı göz ardı etmektir.

Nitekim müfessirlerden İkrime (rahimehullah), çarşı-pazarda yüksek sesle:

"Bu âyet, yalnızca Peygamber'in hanımlarına inmiştir!"
diye ilan etmiştir (Taberî, *Câmi'u'l-Beyân*, 20/267).

Beyhakî (rahimehullah) şöyle der:

"Allah Teâlâ, 'Ey Peygamber'in hanımları!' (Ahzâb 32) diye onlara hitap etti. Devamında, 'Allah, siz Ehl-i Beyt'ten kiri gidermek istiyor…' (Ahzâb 33) buyurdu. Burada 'sizden' anlamında erkek zamiri (عنكم) kullanmasının sebebi, onların yanı sıra başkalarının da bu kapsama girdiğini ifade etmektir. Sonrasında ise 'Evlerinizde okunan Allah'ın âyetlerini zikredin' (Ahzâb 34) diyerek evleri onlara nispet etti."
(*Sünenü'l-Kübrâ*, 2/214).

İbn Kesîr (rahimehullah) da şöyle der:

“Kur’an’a dikkatle bakan kimse, Peygamber Efendimiz’in hanımlarının bu âyetin (Ahzâb 33) kapsamına girdiği konusunda şüphe etmez. Çünkü siyak tamamen onlara yöneliktir. Nitekim Allah Teâlâ devamında: ‘Evlerinizde okunan Allah’ın âyetlerini ve hikmeti hatırlayın’ buyurarak, onların vahyin indiği evlerde bulunuşlarını zikretmiştir. Bu, onların ayrı bir nimete mazhar olduklarını gösterir.”
(*Tefsîru’l-Kur’ân el Azim,* 6/415).

Daha detaylı bilgi için Web sitemizdeki (10055) numaralı cevaba bakınız.

İkincisi:
Soruda geçen Ümmü Seleme (radıyallahu anhâ) hadisi, bu defa Resûlullah’ın (sallallahu aleyhi ve sellem) eşlerinin âyetin kapsamına girmediğini savunan âlimler tarafından delil olarak kullanılmıştır. Onlar derler ki: Bu hadis, Peygamber Efendimiz’in (sallallahu aleyhi ve sellem) Ümmü Seleme’yi Ehl-i Beyt örtüsüne dahil etmediğini açıkça göstermektedir. Ona hayır üzere olduğunu müjdelemiş, fakat Ehl-i Beyt’ten, yani kendi neslinden saymamıştır. Yine derler ki: Âyetlerin siyakı burada kesintiye uğrar; önce hanımlara hitap edilir, ardından bu cümle Ehl-i Beyt’in tezkiyesi olarak araya girer, sonra tekrar hanımlara hitap devam eder.

Tahâvî (rahimehullah) bu konuda şöyle der:
“Eğer bir kimse, ‘Kur’ân’daki âyetler, Resûlullah’ın hanımlarının bu âyette kasdedildiğine delalet ediyor; zira onlardan önceki ifadeler açıkça hanımlara yöneliktir. Nitekim: (Ey Peygamber! Eşlerine söyle…) [Ahzâb 28], sonra: (Ey Peygamber hanımları! Siz herhangi bir kadın gibi değilsiniz…) [Ahzâb 32], sonra da (Câhiliye devri kadınları gibi açılıp saçılmayın…) [Ahzâb 33]. Tüm bu hitaplar kadınlara yöneliktir. Derken Allah Teâlâ: (Allah siz Ehl-i Beyt’ten kiri gidermek istiyor…) [Ahzâb 33] buyuruyor. Bu defa zamir erkeklere dönüyor (عنكم).’ derse, biz ona şöyle cevap veririz: Evet, önceki hitaplar Resûlullah’ın hanımlarınadır. Ardından Allah Teâlâ, (Allah sizden kiri gidermek istiyor…) diyerek hanım olmayan Ehl-i Beyt’ine hitap etmiştir. Burada erkek zamirinin kullanılması, bu ayrıma delildir. Öncesinde ise kadınlara yönelik ifadeler vardı. Böylece Allah Teâlâ, onları şerefli kıldığını ve değerlerini yükselttiğini beyan etmiş oldu.” (*Şerhu Müşkili’l-Âsâr*, 2/245).

Bizim cevabımız: Bu görüş, zorlama bir kopukluktur; delilsizdir ve âyetlerin açık siyakına aykırıdır. Âyetteki "عنكم" (sizden) zamiri, erkeklerin yanında kadınları da kapsayacak şekilde kullanılmıştır; sadece erkeklere tahsis anlamı taşımaz. Arap dilinde bu kullanım açıkça bilinir.

Şeyh Muhammed el-Emîn eş-Şenkîtî (rahimehullah) der ki:
"Şayet denirse: Âyetteki 'عنكم' ve 'يطهركم' zamirleri müzekker (erkek) olarak gelmiştir. Eğer maksat Peygamber'in hanımları olsaydı, 'عنكنّ' ve 'يطهركنّ' şeklinde gelmeliydi. Buna cevap:

1. Âyet hem Peygamber'in hanımlarını hem de Ali, Hasan, Hüseyin ve Fâtıma'yı kapsamaktadır. Arap dilinde çoğunlukla erkekler galip sayılarak zamir müzekker gelir.
2. Arapça'da, kadının kocasına nispetle 'ehil/âile' (أهل) olarak adlandırılması bir üsluptur. Bu nedenle müzekker zamirle hitap edilir. Nitekim Yüce Allah, Mûsâ (aleyhisselâm) için: 'Ehline dedi ki: Burada bekleyin, ben size ateş getireceğim…' (Tâhâ 10; Kasas 29) buyurur. Buradaki 'ehil' kelimesi eşi için kullanılmıştır." (*Advâü'l-Beyân*, 6/238).

Ümmü Seleme hadisine gelince: Bu hadis farklı lafızlarla, çeşitli rivayet yollarıyla nakledilmiştir. O kadar çok farklılık vardır ki, tek başına bu hadis için müstakil kitap yazılabilir. Ancak sahih ve açık rivayetler, Ümmü Seleme'nin de Ehl-i Beyt'ten olduğuna delalet etmektedir. Nitekim İmam Beyhakî (rahimehullah), sahih senetlerle bu mânayı teyit etmiş, buna aykırı rivayetler için ise:

"Onlara karşı rivayet edilen hadislerin benzerleri sabit değildir."
demiştir (*Sünenü'l-Kübrâ*, 2/214).

İbn Kesîr (rahimehullah) da, zayıf senedlerle gelen bu rivayetleri zikrettikten sonra şöyle der:

"Önceki hadisler (Ümmü Seleme'nin dahil olduğuna delalet edenler) sahih ise, bu rivayetlerin senedlerinde itibar edilmezlik vardır."
(*Tefsîru'l-Kur'ân*, 6/415).

Böylece mesele, hadislerin rivayet farklılıklarının dikkatle incelenmesini gerektirir; biz de ileride bu farklı lafız ve senedleri daha geniş açıklayacağız.

Böylece tarafsız ve insaflı bir araştırmacı şu iki yoldan birini seçmek durumundadır:

Ya rivayetlerin sened ve lafızlarını tartıp en sahihini tercih eder; geniş tahric çalışmalarına bakıldığında, Ümmü Seleme hadisinin en sahih senedi şu lafızla gelmiştir:

“Dedim ki: Ya Resûlallah! Ben de Ehl-i Beyt’ten miyim?”
Buyurdu ki: “Eğer Allah dilerse (inşallah).”

Veya denir ki, bu rivayetlerin ortak noktasını kabul ederiz. O da, hadisin aslıdır. Nitekim bu da Müslim’in *Sahih*’inde sabittir (no: 2424): Âişe (radıyallahu anhâ) şöyle der:

“Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) bir sabah, üzerinde siyah yünden yapılmış nakışlı bir örtü olduğu hâlde dışarı çıktı. Hasan bin Ali geldi, onu örtünün altına aldı. Sonra Hüseyin geldi, o da girdi. Sonra Fâtıma geldi, onu da aldı. Sonra Ali geldi, onu da aldı. Ardından şöyle buyurdu:
(Allah siz Ehl-i Beyt’ten kiri gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.)

Bu rivayette, Ümmü Seleme’nin örtünün içine alınmadığına veya bunun açıkça reddedildiğine dair bir ifade yoktur.

İbn Teymiyye (rahimehullah) bu hadise dair şöyle der:

“Bu hadis, öz itibariyle sahih bir hadistir.” (*Minhâcu’s-Sünne*, 1/374).

O, belirli bir lafzı değil, hadisenin aslını sahih kabul etmiştir. Ancak hadisenin sahih olması, Ehl-i Beyt’in yalnızca bu örtünün altına girenlerle sınırlandığını göstermez. Bilakis, Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) neslini ve amcasının oğlunu özellikle dahil ederek, onların da bu kapsamın ilk ve en açık muhatapları olduğunu vurgulamıştır. Yine de bu, ayetin hanımlarını da kapsamadığı anlamına gelmez.

Nitekim İbn Teymiyye (rahimehullah) şöyle der:

“Âyet, hanımlarının yanı sıra Ali, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin’i de içine alır. Çünkü ayet erkek zamiriyle gelmiştir; bu da hem erkek hem kadınların bir arada bulunduğu yerde kullanılan bir üsluptur. İşte bu kimseler, Resûlullah’ın eşlerinden farklı olarak Ehl-i Beyt’e dâhil olmalarıyla ayrıca seçkin kılınmışlardır. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) onları özel olarak kınalı örtünün içine

alarak dua etmiştir. Bu, tıpkı şuna benzer: ‘Takvâ üzere kurulan mescid’ (Tevbe, 108) ayeti Mescid-i Kubâ hakkında inse de, lafız Peygamber’in kendi mescidini daha evlâ ve öncelikli şekilde kapsamaktadır.”
(*Minhâcu’s-Sünne*, 4/23-24).

Öyleyse zayıf bir rivayette geçen “Ümmü Seleme’nin dahil edilmediği” lafzına dayanarak, daha sahih ve kuvvetli senedlerle gelen rivayetleri terk etmek ilmî bir metot değildir.

Dördüncüsü:
Şimdi Ümmü Seleme hadisini geniş bir tahric ile inceleyelim. Bu hadis farklı şekillerde nakledilmiştir:

Birinci yön: Resûlullah’ın (sallallahu aleyhi ve sellem), Ümmü Seleme’nin de Ehl-i Beyt’ten olduğunu açıkça söylediği rivayetler.

Bu, birkaç farklı isnadla gelmiştir.

Birinci isnad:
Abdurrahman bin Abdullah ve İsmail bin Ca‘fer —her ikisi de kendi hadis mecmualarında— Şerîk bin Abdullah bin Ebî Nümyr, Atâ bin Yesâr , Ümmü Seleme tarikiyle rivayet etmişlerdir.

Ümmü Seleme dedi ki:

“Benim evimde şu ayet indi:
(Allah siz Ehl-i Beyt’ten kiri gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.) [Ahzâb 33]
Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Fâtıma’yı, Hasan’ı ve Hüseyin’i çağırdı. Sonra: ‘Allah’ım! İşte bunlar benim ehlimdir’ dedi. Ben de: ‘Ya Resûlallah, ben de Ehl-i Beyt’ten değil miyim?’ dedim. Bana: ‘Eğer Allah dilerse (inşallah)’ buyurdu.”

Bu rivayeti Taberânî *el-Mu‘cemü’l-Kebîr*’de (23/286), Ebû Nuaym *Ahbâru Asbahân*’da (2/223), Beyhakî *el-İ‘tikâd*’da (s. 327) nakletmiştir. Beyhakî bu rivayet hakkında:

“Bu hadis sahih senedlidir; râvileri sika (güvenilir) kimselerdir”

demiştir.

Gerçekten de öyledir. Çünkü Şerîk bin Abdullah bin Ebî Nümyr, çoğu muhaddis tarafından sika/güvenilir kabul edilmiştir. Bazı rivayetlerinde hataları vardır, fakat bunların çoğu kendisinden zayıf ravilerden kaynaklanmaktadır. Yahyâ bin Maîn ve Nesâî onun hakkında: "Bunda bir sakınca yoktur" demiştir. Ebû Dâvûd: "Sikadır" demiştir. İbn Hibban *es-Sikât*'ta onu anmış ve: "Bazen hata eder" demiştir. (Bkz. *Tehzîbü't-Tehzîb*, 4/338).

Ayrıca bu rivayeti Hâkim *el-Müstedrek*'te (3/158) nakletmiş ve şu değerlendirmeyi yapmıştır:

"Bu hadis, Buhârî'nin şartına göre sahih olup, her ikisi de (Buhârî ve Müslim) bunu almamıştır."
Zehebî de bu hükme katılarak:
"Evet, Buhârî'nin şartına uygundur" demiştir.

Fakat burada dikkat çekici olan, Hâkim'in şâhid cümle olan son kısmı zikretmemesidir. Taberânî, Ebû Nuaym ve Beyhakî'deki rivayette bulunan "Ben de Ehl-i Beyt'ten değil miyim?" sorusu ve "İnşallah" cevabı Hâkim'in rivayetinde yer almaz. Bu ihtimalle, Hâkim rivayeti kısaltmış görünmektedir.

İkinci yol (isnâd):
Abdulhamîd b. Behrâm, Şehr b. Havşeb, Ümmü Seleme şöyle dediğini işittim.

Bu rivayeti Ahmed b. Hanbel *Müsned*'inde (44/174-175) ve Tahâvî *Şerhu Muşkili'l-Âsâr*'da (2/242), Hâşim b. Kâsım, Abdurrahman b. Ziyâd ve Esed b. Mûsâ'nın Abdulhamîd b. Behrâm'dan rivayetiyle aktarmışlardır.

Bu isnadın zayıf noktası Şehr b. Havşeb'tir. Zira birçok muhaddis onu zayıf saymış, rivayetlerinde çokça vehim ve hata olduğu için hadis tenkitçileri onun hadislerine güvenmemişlerdir. Bununla birlikte Ahmed b. Hanbel:

"Abdulhamîd b. Behrâm'ın, Şehr'den rivayetlerinde sakınca yoktur"
demiştir (*Tehzîbü't-Tehzîb*, 4/371). Aynı şekilde Dârakutnî de "zararı yok" demiştir (*Su'âlâtü'l-Berkânî*, s.36). Ancak ileride de görüleceği üzere, bu hadis Abdulhamîd b. Behrâm, Şehr yoluyla

farklı lafızlarla rivayet edilmiştir. Bu farklılıkların sebebi de büyük ihtimalle Şehr b. Havşeb'in hafızasındaki karışıklık ve rivayetteki istikrarsızlığıdır.

Üçüncü yol:

Kâsım b. Muslim el-Hâşimî, Ümmü Habîbe bint Keysân, Ümmü Seleme.

Bu rivayeti Taberânî *Mu'cemü'l-Kebîr*'de (23/357) nakletmiştir. Ancak Ümmü Habîbe bint Keysân hakkında kaynaklarda bir biyografi bulamadım.

Dördüncü yol:

Avf, Atıyye Ebû'l-Mu'azżil, babası, Ümmü Seleme.

Bunu Taberânî *Mu'cemü'l-Kebîr*'de (3/54) rivayet etmiştir.

Fakat bu isnadın zayıf noktası Atıyye Ebû'l-Mu'azżil'dir. Sâcî onun için: "Çok zayıftır" demiş, Ezdi de cerh etmiştir. (*Lisânü'l-Mîzân*, 5/450). Buhârî (*et-Târîhu'l-Kebîr*, 9/86), İbn Ebî Hâtim (*el-Cerh ve't-Ta'dîl*, 6/384) ve Müslim (*el-Kunâ ve'l-Asmâ*, 2/820) ise onu yalnızca adıyla zikretmiş, ne cerh ne de ta'dîl hakkında bir değerlendirme yapmamışlardır. Ayrıca onun babası hakkında da herhangi bir bilgiye ulaşamadım.

Beşinci yol:

Abdulcebbar b. Abbâs eş-Şibâmî, Ammâr ed-Duhnî, Amra bint Ef'â, Ümmü Seleme.

Bunu İbnü'l-A'râbî *Mu'cem*'inde (2/742) rivayet etmiştir.

Bu isnadın problemi, Amra bint Ef'â'nın meçhul olmasıdır. Onun hakkında yalnızca Hatîb el-Bağdâdî *el-Mutefekk ve'l-Mufterak*'te (3/1809) ismi geçmektedir. Ondan rivayette bulunan Ammâr b. Muâviye ed-Duhnî ise "sâdûk, fakat Şiî meyilli" olarak değerlendirilmiştir.

Aynı isnadla Tahâvî de *Şerhu Muşkili'l-Âsâr*'da (2/238) şu lafızla rivayet etmiştir:

"Ya Resûlallah! Ben de Ehl-i Beyt'ten değil miyim?"
Buyurdu ki: "Sen Resûlullah'ın eşlerindensin."

İkinci Yön:

Burada Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), Ümmü Seleme'ye:

"Sen benim ehlimdensin."
buyurmaktadır. Lafzın zahiri, onun da Ehl-i Beyt'ten olduğunu gösterir. Ancak bazı âlimler, buradaki "ehil" kelimesinin "eş" anlamında olabileceğini de söylemişlerdir.

Bu rivayet şu isnadla gelmiştir:
Mûsâ b. Ya'kûb ez-Zuma'î, Hâşim b. Hâşim b. Utbe, Abdullah b. Vehb b. Zem'a, Ümmü Seleme.

Bunu Taberânî *Mu'cemü'l-Kebîr*'de (3/53; 20/266) ve Tahâvî *Şerhu Muşkili'l-Âsâr*'da (2/237) rivayet etmiştir.

Bu isnad muttasıl ve râvileri sika kabul edilmiştir. Ancak Mûsâ b. Ya'kûb hakkında ihtilaf vardır. İbn Maîn ve İbn Adî onu güvenilir görmüşlerdir. Fakat Ali b. Medînî:

"Hadisi zayıftır, rivayetleri münkerdir"
demiştir. Esrem de Ahmed b. Hanbel'e onu sorduğunda, Ahmed'in bu rivayetleri beğenmediğini nakletmiştir.

Üçüncü Yön:

Bu rivayetlerde Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), Ümmü Seleme'nin sorusuna şu şekilde cevap vermektedir:

"Sen hayır üzeresin" veya "Sen hayırdasın."

Bu ifade zahiren, Peygamber'in hanımlarının ayetin "Ehl-i Beyt" kapsamına dahil olmadığını gösterir. Bazı rivayet yollarında, Ümmü Seleme'nin örtünün altına girmesine engel olunduğu veya Efendimiz'in kınalı örtüyü çekerek onu içeri almadığı açıkça zikredilmiştir.

Bu rivayet şekli şu yollarla gelmiştir:

1. **Yol:**

   Abdulmelik b. Ebî Süleyman , Atâ b. Ebî Rebâh , (Ümmü Seleme'den rivayet eden fakat ismi belirtilmeyen bir râvi).

   Bu rivayeti Ahmed *Müsned*'inde (44/118), *Fezâilü's-Sahâbe*'de (no: 994), Taberânî *Mu'cemü'l-Kebîr*'de (3/54) ve Âcurrî *eş-Şerîa*'da (5/2209) nakletmiştir.

   Bu isnadın problemi, Atâ b. Ebî Rebâh'ın şeyhinin kim olduğunun belirsiz olmasıdır. Ayrıca Abdulmelik b. Ebî Süleyman hakkında da bazı tenkitler vardır. (Bkz. *Tehzîbü't-Tehzîb*, 6/398).

2. **Yol:**

   Abdulmelik b. Ebî Süleyman , Ebû Leylâ el-Kindî , Ümmü Seleme.

   Ahmed *Müsned*'inde (44/119) rivayet etmiştir.

   Ebû Leylâ el-Kindî hakkında ise açık bir güvenilirlik veya cerh kaydı bulunmamaktadır. İbn Maîn'in onun hakkında bir kez tezkiye, bir kez de cerhi nakledilmiştir. (Bkz. *Tehzîbü't-Tehzîb*, 12/216).

3. **Yol:**

- Dâvûd b. Ebî Avf Ebû'l-Cuhâf (Ahmed ve Taberânî'de),
- Ali b. Zeyd (Ahmed, Ebû Ya'lâ, Taberânî, Tahâvî, Âcurrî'de),
- Abdulhamîd b. Behrâm (Taberânî'de Haccâc b. Minhâl ve Ebû'l-Velîd et-Tayâlisî vasıtasıyla),
- Zübeyd (Ebû Ya'lâ, Tirmizî, Taberânî ve İbn Ebî Hayseme'de),
- Habîb b. Ebî Sâbit (İbnü'l-A'râbî ve Dûlâbî'de),
- el-Eclah (Tahâvî'de),
- Ukbe b. Abdullah er-Rifâî (Ebû Ya'lâ ve Taberânî'de),
- Bilâl b. Mirdâs (Taberânî ve İbn Asâkir'de),
- İsmail b. Neşît (Taberânî ve İbn Asâkir'de),

bunların tamamı Şehr b. Havşeb , Ümmü Seleme yoluyla rivayet etmişlerdir. Lafız şöyledir:

"Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem), Hasan, Hüseyin, Ali ve Fâtıma'nın üzerine bir örtü örttü ve şöyle buyurdu:

'Allah'ım, bunlar benim Ehl-i Beytim ve hususi yakınlarımdır. Onlardan pisliği gider ve onları tertemiz kıl.'

Bunun üzerine Ümmü Seleme: ‘Ben de onlarla beraber miyim, ey Allah’ın Resûlü?’ dedi. Efendimiz: ‘Sen hayır üzeresin (veya hayırdasın).’ buyurdu.”

Bu rivayet Ahmed *Müsned*’inde (44/118, 327), *Fezâilü’s-Sahâbe*’de (no: 994), Tirmizî *Sünen*’inde (3871) “Hasen Sahîh, bu babda rivayet edilenlerin en güzeli” diyerek, Ebû Ya‘lâ *Müsned*’inde (12/344, 451, 456), Taberânî *Mu‘cemü’l-Kebîr*’de (3/53; 23/333 vd.), Tahâvî *Şerhu Muşkili’l-Âsâr*’da (2/239, 241), Âcurrî *eş-Şerîa*’da (5/2208 vd.), İbnü’l-A‘râbî *Mu‘cem*’inde (3/964), Dûlâbî *ez-Zurriyye’t-Tâhira*’da (s.107), İbn Ebî Hayseme *et-Târîhu’l-Kebîr*’inde (2/719) ve İbn Asâkir *Târîhu Dımaşk*’ta (14/139, 142) yer almaktadır.
Bu isnadın temel zayıflığı, daha önce belirtildiği üzere, Şehr b. Havşeb’tir.

4. **Yol:**
   Fudayl b. Merzûk ve İmrân b. Muslim (Hâtip’te), Amr b. Atiyye ve Hasan b. Atiyye (İbn Asâkir’de) , Atıyye el-‘Avfî , Ebû Saîd el-Hudrî , Ümmü Seleme.
   Ebû Ya‘lâ *Müsned*’inde (12/313) şu lafızla rivayet etmiştir:

“Hayır! Sen hayır üzeresin.”
Taberânî *Mu‘cemü’l-Kebîr*’de (3/52; 23/249), Taberî *Câmiu’l-Beyân*’da (20/265), Tahâvî *Şerhu Muşkili’l-Âsâr*’da (2/241), Ebû Nuaym *Ma‘rifetü’s-Sahâbe*’de (6/3222), İbn Ebî Hayseme *Târîhu’l-Kebîr*’de (2/719), Hâtip el-Bağdâdî *Târîhu Bağdad*’da (10/277) ve İbn Asâkir hem *el-Erba‘în*’inde (s.105) hem de *Târîhu Dımaşk*’ta (13/207; 14/146) zikretmiştir.
Ancak muhaddislerin çoğunluğu Atıyye b. Saîd el-‘Avfî’yi zayıf saymıştır: Ebû Zur‘a: “Lîn (zayıf)”, Ebû Hâtim: “Zayıf”, Nesâî: “Zayıf”, Ebû Dâvûd: “Kendisine itimat edilmez” demiştir. Sevrî ve Hüşeym de onun rivayetlerini zayıf görmüşlerdir. (Bkz. *Tehzîbü’t-Tehzîb*, 7/225).

5. **Yol:**
   Yahyâ b. Ubeyd el-Mekkî , Atâ b. Ebî Rebâh , Ömer b. Ebî Seleme.
   Taberânî *Mu‘cemü’l-Kebîr*’de (9/25), Tirmizî *Sünen*’inde (3205, 3787) “Bu vecihten garîb” demiştir, Taberî *Câmiu’l-Beyân*’da (20/266), Tahâvî *Şerhu Muşkili’l-Âsâr*’da (2/243), Ebû Nuaym *Ma‘rifetü’s-Sahâbe*’de (4/319) rivayet etmiştir.
   Yahyâ b. Ubeyd hakkında İbn Hacer *Takrîb*’de (s.594): “Meçhul” demiştir. Onun için başka bir

güvenilirlik veya cerh kaydı bulunmamaktadır.

6. **Yol:**

   İbn Lehîa , Ebû Sahr , Ebû Muâviye el-Becelî , Amra el-Hemedâniyye , Ümmü Seleme.

   Tahâvî *Şerhu Muşkili'l-Âsâr*'da (2/244) rivayet etmiştir. Âcurrî *eş-Şerîa*'da (4/2095) Abdullah b. Vehb , Ebû Sahr yoluyla rivayet edilmiş, fakat şu lafızla gelmiştir:

"Ya Resûlallah! Ben Ehl-i Beyt'ten değil miyim?"
Buyurdu ki: "Sen benim sâlih hanımlarımdansın."
Bu isnadın problemi, Ebû Muâviye el-Becelî'nin halinin meçhul olmasıdır. *Tehzîbü't-Tehzîb*'de (12/240) hakkında cerh veya ta'dîl kaydı yoktur. Zehebî de "Meçhul" demiştir (*Mîzânü'l-İ'tidâl*, 4/575). Ayrıca Amra el-Hemedâniyye hakkında da biyografik bilgi bulunmamaktadır.

7. **Yol:**

   Taberî *Câmiu'l-Beyân*'da (20/267) nakletmiştir: İbn Humeyd, Abdullah b. Abdi'l-Kuddûs , A'meş , Hakîm b. Sa'd.

   Hakîm b. Sa'd şöyle der: "Biz Ali b. Ebî Tâlib'i andık, bunun üzerine Ümmü Seleme dedi ki: 'Şu ayet onun hakkında inmiştir: (Allah, sizden pisliği gidermek ve sizi tertemiz kılmak ister ey Ehl-i Beyt!)' …"

   Bu yolun problemi, Abdullah b. Abdi'l-Kuddûs el-Kûfî'dir. Nesâî ve başkaları onu "güvenilir değildir" diye nitelemiş, Dârakutnî ise "zayıf" demiştir. (Bkz. *Mîzânü'l-İ'tidâl*, 2/457).

Dördüncü Yön:

Bu rivayet şekli, **Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarının bu âyete dâhil olup olmadıkları ifade edilmemektedir.**

Bu rivayet birkaç yolla gelmiştir:

1. **Yol:**

   Cerîr b. Abdi'l-Hamîd, A'meş, Ca'fer b. Abdurrahmân el-Becelî, Hakîm b. Sa'd, Ümmü Seleme.

   Taberânî *Mu'cemü'l-Kebîr*'de (23/327), Tahâvî *Şerhu Muşkili'l-Âsâr*'da (2/236) rivayet etmiştir.

   Bu isnadın problemi: A'meş'in şeyhi olan **Ca'fer b. Abdirrahmân** meçhul olmasıdır. Onu ne

cerh ne de ta‘dîl olmaksızın yalnızca Buhârî *et-Târîhu’l-Kebîr*’de (2/196), İbn Ebî Hâtim *el-Cerh ve’t-Ta‘dîl*’de (2/483), Müslim ise *el-Kunâ ve’l-Asmâ*’da (1/515) zikretmiştir.

2. **Yol:**

   Abdulmelik b. Ebî Süleyman → Ebû Leylâ el-Kindî → Ümmü Seleme.

   Âcurrî *eş-Şerîa*’da (5/2207) rivayet etmiştir.

   Daha önce de geçtiği üzere, Ebû Leylâ el-Kindî’nin durumu hakkında ihtilaf vardır; açık bir güvenilirlik hükmü sabit değildir.

3. **Yol:**

   Ukbe b. Abdullah er-Rifâî ve Habîb b. Ebî Sâbit (Taberânî’de),

   Zübeyd (Taberî’de), Şehr b. Havşeb, Ümmü Seleme.

   Taberânî *Mu‘cemü’l-Kebîr*’de (3/53; 23/337), Taberî *Câmiu’l-Beyân*’da (20/263) rivayet etmiştir.

   Bu isnadın problemi: **Şehr b. Havşeb**’dir. Önceki yollarda geçtiği üzere, çokça hata yapan bir râvidir. Ayrıca burada hadisin lafzında da ihtilaf vardır.

4. **Yol:**

   Mus‘ab b. Mikdem, Sa‘îd b. Zurbî, Muhammed b. Sîrîn, Ebû Hüreyre, Ümmü Seleme.

   Taberânî *Mu‘cemü’l-Kebîr*’de (20/265) rivayet etmiştir.

   Bu isnadın problemi: **Sa‘îd b. Zurbî**’dir. Muhaddislerin ittifakıyla çok zayıftır. Hatta İbn Hibbân: “Mevzû (uydurma) hadisler rivayet eder” demiştir. (Bkz. *Tehzîbü’t-Tehzîb*, 4/28).

En doğrusunu Allah bilir.